Pentru Legionari
Vol. I
de Corneliu Zelea Codreanu
-continuare-

UN AN DE MARI ÎNCERCÃRI

MAI 1924 - MAI 1925

CÃMINUL CULTURAL CRESTIN

Sedintele noastre, în vederea planului ce urmãream, se fãceau foarte anevoios, din cauza lipsei de local. Fiind toti sãraci, nu ne dãdea mâna sã închiriem douã camere cel putin, pentru începerea organizãrii tineretului. Sedintele le tineam într-o baracã de scânduri care se afla din timpul rãz boiului în curtea d-nei Ghica. Într-o zi ne-am hotãrât sã ne facem singuri o casã de câteva camere. Cum?

Am adunat la 6 mai 1924 vreo 60 de tineri, studenti si elevi de liceu (membrii primei frãtii de cruce care luase fiintã la Iasi). Iatã cum le-am vorbit:

–Dragi camarazi, cât timp o sã ne mai chinuim, tinând sedintele noastre în acesta barãci? Pânã acum, studentimea românã avea dreptul sã se întruneascã în Universitatea sa. Noi am fost izgoniti din ea. Pânã ieri aveam dreptul sã ne întrunim în cãmine. Am fost alungati. Astãzi, am ajuns în niste barãci de lemn, dãrãpãnate, în care ne plouã. În toate orasele, studentimea este ajutatã în scopurile ei nobile. Aici n-are cine sã ne ajute. Pentru cã lumea din jur este compusã din populatie jidãneascã vrãjmasã si din politicieni sterpi la suflet. Românii nostri sunt împinsi la periferia oraselor, trãind într-o neagrã mizerie. Suntem singuri. Puterea de a ne croi o altã soartã si acum ca si mâine, nu vom gãsi-o decât în noi. Trebuie sã ne învãtãm cu aceastã idee,cã de la Dumnezeu si pânã la noi nu mai este nimeni care sã ne ajute.

De aceea nu existã altã dezlegare decât de a ne face singuri, cu bratele noastre, casa de care avem nevoie. Desigur, nici unul dintre noi n-am zidit case si nici n-am fãcut cãrãmizi. Înteleg cã ne trebuie în primul rând curajul de a sfãrâma mentalitatea în care crestem noi, mentalitatea care face pe tânãrul intelectual sã-i fie rusine, de a doua zi dupã ce a devenit student, sã mai ducã un pachet în mânã pe stradã. Ne trebuie curajul si v ointa de a porni de la nimic. Vointa de a rãsturna obstacolele si înfrânge greutãtile.

Olimpiu Lascãr, un mic antreprenor cu suflet mare, care avea casã la Ungheni, m-a întãrit în ideea mea, spunându-ne:

– Domnilor, eu vã propun sã mergeti si sã faceti cãrãmizile la Ungheni, pe malul Prutului. Am un loc si vi-l cedez Dv. Vã pun casa mea la dispozitie.

Am primit propunerea. Dar n-aveam bani de drum pânã la Ungheni. Ne trebuiau trei sute de lei pentru vreo douã zeci de persoane. Acesti bani ni i-a dat tot Olimpiu Lascãr.

PRIMA TABÃRÃ DE MUNCÃ

8 MAI 1924

În ziua de 8 mai am plecat, unii cu trenul, altii pe jos. Total 26.

N-aveam nimic: nici sape, nici un fel de unealtã, nici bani, nici mâncare. Am tras la Lascãr, care ne astepta bucuros.

– Bine ati venit, Domnilor, cãci târgul Ungheni e plin ca un stup de jidani. Poate, vãzându-vã, îsi vor mai tãia din obrãznicie. Noi, o mânã de crestini, suntem terorizati de ei.

În sfârsit s-au format mai multe delegatii care sã meargã pe la casele crestinilor sã cearã cu împrumut sape, hârlete si alte unelte trebuitoare. A doua zi ne-am dus la locul de pe malul Prutului. Preotul satului ne-a fãcut o rugãciune. Mai mult de o sãptãmânã am muncit cu totii, sã ajungem la pãmântul sãnãtos, cãci spre nenorocul nostru pe locul ace la, timp de 50 de ani tot târgul aruncase gunoi care ajunsese în unele locuri pânã la 2 m grosime. Ajutati de câtiva cãrãmidari de meserie, dintre care mi-aduc cu drag aminte de mos Chirosca, am început sã frãmântãm lutul si sã facem cãrãmizi. Eram împãrti ti în echipe de câte 5 si fiecare fãceam câte 600 de cãrãmizi, în total 3.000 de cãrãmizi pe zi. Mai târziu, când numãrul nostru a crescut, fãceam si mai multe, muncind de la 4 dimineata pânã seara. Problema cea mai mare era masa. La început ne-au ajutat o amenii din Ungheni, mai târziu ne-au venit alimente si de la Iasi. Bãtrânii, atât profesorul Cuza cât si profesorul Sumuleanu, priveau cu oarecare neîncredere încercarea noastrã. Gãseau cã e ceva copilãresc, cã nu vom putea ajunge la nici un rezultat, Dupã un timp însã au început sã aprecieze ceea ce fãceam si sã ne ajute.

Când a venit Corneliu Georgescu la Iasi, retrãgându-se de la Universitatea din Cluj, unde fãcuse un an la Farmacie, de comun acord cu ceilalti, am dat la cãrãmidãrie cei 17.000 lei pe care îi strânsesem noi din donatii, cât timp am stat la Vãcãresti.

Totusi problema hranei fiind grea, am luat în Iasi o grãdinã de 1 ha de la d-na Ghica spre a semãna, cu alte echipe de studenti, zarzavaturi si cele necesare hranei la Ungheni, asa încât munca noastrã era acum împãrtitã în douã: o parte din studenti lucrau la Ungheni, o alta la Iasi la grãdinã. Studentii fãceau cu schimbul: fiecare câte trei-patru zile.

Prima noastrã tabãrã de muncã a avut efectul unui început de revolutie în mentalitatea curentã. Toatã lumea din jur – tãrani, muncitori si, nu mai putin, intelectuali – se aduna plinã de curiozitate sã ne priveascã. Aceastã lume era învãtatã sã-i vadã pe studenti plimbându-se eleganti pe strada Lãpusneanu sau cântând cântece de veselie în jurulmeselor din berãrii, în ceasurile lor libere. Acum îi privea cum frãmântã lutul cu picioarele, plini de noroi pânã la brâu, cum carã apã din Prut cu cãldãrile, cum stau aplecati pe sapã sub arsita soarelui. Lumea asista la sfârsitul unei mentalitãti stãpân itoare pânã atunci: e rusine pentru un intelectual sã munceascã cu bratele, mai ales în muncile greoaie, rezervate în trecut robilor sau claselor dispretuite.

Cei dintâi care au înteles valoarea, din acest punct de vedere, a taberei, au fost tocmai cei din clasele dispretuite. Tãranii si muncitorii, despãrtiti sufleteste de celelalte categorii si sfiosi, pentru cã munca lor nu era pretuitã, s-au luminat la fatã, vãzând în aceasta, din primul moment, un semn al pretuirii muncii istovitoare si a pretuirii lor. Ei s-au simtit onorati si poate au întrezãrit în viitor zile mai bune pentru ei si pentru copiii lor. De aceea, din putinul pe care-l aveau, ne aduceau zilnic, cu drag, hranã.

**

Viata studenteascã curgea linistitã, manifestatii si incidente nu mai erau. Munceam plini de voie bunã, de nãdejdi, cu gândul cã în curând vom avea casa noastrã.

O NOUÃ LOVIRE

Într-o zi a venit tatãl meu la Iasi si m-am dus sã-l vãd. Pe la 10 seara mã întorceam acasã. La un restaurant din Piata Unirii aud scandal. Mã opresc sã vãd ce este. Doi studenti, fratii Tutoveanu din Bârlad, avuseserã un conflict cu profesorul Constantinescu-Iasi. Sosise prefectul de politie la fata locului, le pusese cãtuse la mâini si-i ducea spre politie, lovindu-i. Eu, fãrã sã spun ceva, mã uitam la acest tablou, cuprins de durere. Observ cã vine spre mine comisarul Clos, însotit de 3-4 politisti. Apropiindu-se la doi pasi, îmi strigã:

– Ce cauti pe stradã la ora asta, derbedeule?

Stau si mã uit la el nedumerit. Pentru cã el mã cunostea de atâtia ani, nici nu mi-am închipuit, cã ar putea vreodatã sã mi se adreseze astfel. Am crezut cã mã confundã cu cineva. Dar mã vãd apucat de gât si îmbrâncit înapoi. Si iarãsi:

– Te mai uiti încã la mine, haimana?… escrocule!…

Eu nu am spus nimic, dar am rãmas pe loc, uitându-mã la el. Atunci, din loviturã în loviturã, urmat de cei patru politisti, m-au dus peste 30 de metri, pânã în colt la Smirnov. Aici mi-am scos pãlãria din cap, i-am salutat si le-am spus:

– Vã multumesc, Domnilor.

Rãnit în suflet, înecat de durere si rusinat, m-am dus acasã unde m-am chinuit toatã noaptea. Pentru a doua oarã în viatã eram lovit, în interval de o lunã. M-am stãpânit. Dar voi, asupritori din toatã lumea, nu contati pe puterea de stãpânire a omului, pentru cã cel ce se stãpâneste, l a urmã rãbufneste îngrozitor.

A doua zi am povestit tatãlui meu ceea ce pãtisem.

– Lasã-l în pace, mi-a zis. Sã nu faci nimic. A trage douã palme unui asemenea individ este a-ti murdãri palmele. Va sosi si timpul judecãtii lui. Probabil cã sunt pusi sã vã provoace. Dar tu trebuie sã-ti pãstrezi calmul si sã te feresti de a mai umbla singur.

I-am primit sfatul. Dar un om lovit pare cã nu mai este om. Se simte rusinat, dezonorat. Purtam aceastã ofensã ca un pietroi pe inimã.

Dar peste câteva zile avea sã vinã si mai rãu.

COPLESIT DE LOVITURI LA GRÃDINÃ

Terminasem de sãpat grãdina. Venisem de la Ungheni sã punem rosii. În dimineata de 31 mai, la orele cinci, erau în front, gata sã înceapã lucrul, 50 de studenti. Fãcusem apelul. Nu terminasem bine, când observ câtiva soldati prin dosul grãdinii. Apoi un numãr de peste 200 nãvãlesc în curte încãrcând armele. Ne înconjoarã. Eu spun bãietilor:

– Toatã lumea stã pe loc si nu face nimic.

În acelasi minut vãd dinspre poartã ca un nor negru, vreo 40 de persoane, venind în pas alergãtor, cu revolvere în mânã, scotând strigãte si înjurând. Era prefectul Manciu cu politia. În scurt timp au fost lângã noi. Doi comisari de politie îmi pun trei revolvere în frunte. Se uitã la mine cu ochii injectati si mã înjurã. Manciu strigã:

– Legati-l cu mâinile la spate!

Mã loveste. Alti doi se reped la mine, îmi scot brâul cu forta, mã leagã cu mâinile la spate cât de strâns pot.Apoi simt o loviturã trasã pe la spate, cu pumnul în maxilarul drept.Un altul, Vasile Voinea, se apropie si-mi sopteste la ureche:

– Pânã desearã te omorâm. Nu mai ajungi tu sã dai jidanii afarã!

Ion Moța, I. Zelea Codreanu și Cornel Codreanu

Mã înjurã si-mi trage un picior. Au urmat mai multe lovituri peste fatã, dupã care unii m-au scuipat în obraz. Tot frontul nostru, fixat si el între arme si revolvere, stãtea nemiscat si se uita la mine, fãrã sã-mi poatã veni în ajutor. De sus coborâse D-na Ghica, întrebând:

– Ce-i asta, Domnule Prefect?

Acesta i-a rãspuns:

– Te arestez si pe d-ta!

Mai al o parte, am zãrit si pe procurorul Buzea, asistând la cele ce se petreceau.

Apoi cu revolverele în mânã au perchezitionat pe rând pe cei din front. Cine se misca era lovit si trântit la pãmânt.

Dupã aceasta, pe mine m-au pus la 10 m înainte, încadrat de 8 jandarmi cu baionetele la armã; pe ceilalti i-au încadrat la fel între 200 de jandarmi. Si ne-au pornit. Eu mergeam înainte, legat cu mâinile la spate si scuipat în obraz, iar ceilalti în urma mea. Am fost purtati asa pe toatã strada Carol, prin fata Universitãtii, pe str. Lãpusneanu, Piata Unirii si Cuza-Vodã, pânã la Prefectura de Politie.

Prefectul si cu politistii mergeau pe trotuar frecându-si mâinile. Jidanii ieseau plini de multumire în usile prãvãliilor si-i salutau respectuos. Eu, de supãrare, aproape nu mai vedeam înaintea ochilor. Simteam cã de acum s-a sfârsit totul. Câtiva elevi de liceu din cursul superior, trecând pe lângã mine, s-au oprit si m-au salutat. Au fost imediat prinsi, loviti si introdusi între cordoane.

Dupã ce am fost purtati aproape 2 km prin mijlocul orasului si prin fata populatiei jidãnesti, în aceastã stare de umilire îngrozitoare, a fost bãgati la Prefectura de Politie. Pe mine m-au aruncat asa legat într-o încãpere infectã, iar ceilalti au fost tinuti în curte.

SUS, ÎN CABINETUL PREFECTULUI

Acolo sus, în cabinetul prefectului,tinerii prizonieri din curte erau chemati la interogatoriu unul câte unul. Prefectul stãtea la birou, iar ceilalti, peste 30 la numãr, pe scaune în jurul sãu.

Ce v-a spus Codreanu?
Nu ne-a spus nimic, Domnule Prefect, rãspundea tânãrul student sau elev.

Ce l interogat era descãltat de ghete si legat cu lanturi la picioare. I se introducea între picioare o armã si apoi era ridicat cu tãlpile în sus, arma fiind tinutã pe umeri de doi soldati. Manciu dezbrãcat de hainã începea sã batã la tãlpi cu o râncã de bou . Sãrmanii

copii, spânzurati cu capul în jos si loviti peste tãlpile picioarelor, neamiputând suporta durerile, începeau sã rãcneascã. Vãzându-se în fata cãlãilor de comisari, rânjind cu poftã la înfiorãtorul tablou – în care copiii neamului românesc erau torturati de niste canalii plãtite de dusmani – departe de orice inimã care sã plângã si sã intervinã pentru ei, strigau:

– Ajutor!

Atunci, comisarul Vasiliu îi bãga cu capul într-o cãldare cu apã pentru ca sã nu se audã afarã strigãtele de durere si disperare. Când, în sfârsit, durerile ajungeau la culme si simteau cã trupurile lor nu mai puteau suporta loviturile, atunci strigau cã declarã totul. Prefectul trecea la masã în asteptarea destãinuirilor, iar ei, dezlegati de lanturi, priveau ametiti în jur. Apoi izbucneau în plâns si cãdeau în genunchi în fata prefectului:

Iartã-ne, Domnule, cãci nu stim ce sã declarãm.
Nu? Nu stii? Mai ridicati-l odatã, striga comisarilor si jandarmilor.

Si bietul copil, cu inima înghetatã, privea cum i se fac din nou preparativele supliciului. Din nou ridicati pe armã si spânzurati cu capul în jos si cu picioarele în sus. Din nou lovituri peste picioare. Din nou simteau cum cad peste tãlpile lor una câte una râncile prefectului nemilos. Tãlpile deveneau negre de sânge ca abanosul si picioarele umflate, încât tinerii nu se mai puteau încãlta. Printre cei schingiuiti astfel au fost: copilul actualului procuror de Ilfov, Dimitriu, bãiatul maiorului Ambrozie, cãruia i s-a spart timpanul si care a ajuns si el comisar la aceeasi pre fecturã de politie si altii.

Bãtuti în modul acesta, erau dusi într-o camerã separatã, secretã. Pe la orele 9 m-au chemat pe mine. Cu mâinile legate si amortite m-au dus sus într-o camerã doi jandarmi. Acolo, la birou, stãtea prefectul, iar în jurul lui, pe scaune, peste 30 de persoane, comisari, subcomisari si agenti. M-am uitat în ochii lor. Poate din toti voi gãsi pe vreunul cu durere. Nimic!O satisfactie generalã. Surâdeau: seful Sigurantei, Botez, Dimitriu, directorul Prefecturii, comisarul Vasiliu, Clos si ceilalti.

Prefectul ia o coalã de hârtie. Îmi scrie numele. Apoi:

Cum te cheamã exact?
Sunt Corneliu Codreanu, student la doctoratul juridic si avocat în acelasi barou cu Dv.
Pune-ti-l jos.

Trei, cu inima de slugã, se reped si mã trântesc jos, în fata biroului.

– Descãltati-l de ghete!

Doi mã descaltã, unul de o gheatã si unu de alta.

– Puneti-i lanturi!

Îmi leagã picioarele în lanturi.

Le spun:

–Domnule prefect, acum esti d-ta mai puternic, stãpân pe viatã si pe moarte, dar mâine când voi iesi de aici, mã voi rãzbuna pe d-ta si pe d-lui care m-a înjurat.

În acest moment aud zgomot si glasuri în salã.

Veniserã profesorul Cuza, profesorul Sumuleanu si pãrinti de ai copiilor: col. Nãdejde, maior Dumitriu, Butnariu, maior Ambrozie si altii, cu procurorul si cu medicul legist, profesor universitar Bogdan.

Prefectul si cu ceilalti sar de pe scaune si ies pe salã.

Aud pe prefect:

–Ce cãutati aici? Vã poftesc sã iesiti afarã!

Aud glasul profesorului Cuza:

Pe cine dai D-ta afarã? Am venit în vizitã la D-ta ca sã ne dai afarã? Noi am venit cu procurorul ca reclamanti în contra d-tale.
Jandarmi, dati-i afarã!

Profesorul Sumuleanu se posteazã la usa camerei în care erau închisi cei bãtuti si spune:

– Domnule procuror, un plecãm de aici pânã nu ni se deschide aceastã camerã!

Mai multi comisari:

– Nu e nimeni în camera asta. E goalã.

Profesorul Sumuleanu:

– Sã se deschidã acum aceastã camerã!

Cu interventia procurorului se deschide camerasi sase tineri sunt scosi aproape pe brate de pãrintii lor si introdusi în cabinetul prefectului. Medicul legist, profesorul Bogdan, cerceteazã pe toti si elibereazã certificate medicale. Peste câteva ore sunt eliberati toti ceilalti din curte. Eu sunt însã retinut douã zile, dupã care sunt trimis la judecãtorul de instructie.

Îmi dã drumul. Îi spun:

– Domnule judecãtor de instructie, dacã nu mi se va face dreptate, am sã mi-o fac eu singur.

M-am dus acasã. Acolo a venit profesorul Cuza cu Liviu Sadoveanu:

– Am auzit cã ai spus cã vrei sã-ti faci singur dreptate. Sã nu faci una ca asta. O sã raportãm la minister si o sã cerem anchetã. Nu se poate sã nu ni se dea satisfactie.

Eu eram zdrobit sufleteste. Mi s-au nãruit toate planurile. Am lãsat în voia sortii si cãrãmidãria si am plecat cu primul tren în Bucovina la Câmpulung. De acolo, pe cãrãrile înverzite, m-am ridicat încet în munte, ducând poveri în suflet, durerile umilintei de ieri si chinurile nelãmuririi pentru ziua de mâine.

Pare cã nu mai aveam nici un prieten în lume în afarã de muntele acesta: Rarãul, cu schitul de pe el. Sus, m-am oprit la aproape 1.500 m înãltime. Privesc peste munti si peste dealuri la sute de kilometri, dar nici o priveliste nu-mi putea alunga dinaintea ochilor privelistea infamiei si umilirii la care am fost expus, alãturi de tinerii mei camarazi . Plânsul lor îl auzeam si acum si mã durea.

Se însereazã!

Nici o tipenie de om. Numai copaci si vulturi care tipã la stânci.

Cu mine nu am decât sumanul si o pâine. Mãnânc putinã pâine si beau apã dintr-un izvor care serpuieste printre pietre. Îmi adun lemn cu lemn si-mi fac un adãpost. O colibã. Aici în aceastã locuintã am rãmas o lunã si jumãtate. Putina hranã de care aveam nevoie, mi-o aduceau ciobanii de la stâna lui mos Piticaru. Stãteam pe gânduri si-mi era rusine sã mã dau jos printre oameni. Oare ce pãcate voi fi fãcut de mi-a trimis Dumnezeu aceastã nenorocire pe cap, tocmai acum când voiam sã încep un plan asa de mare si frumos?

Îi scriu lui Mota: „Nu stiu ce am: parcã nu mai sunt eu! M-a pãrãsit norocul. Mã urmãreste pas cu pas nenorocul de o bucatã de vreme ; de orice mã apuc, îmi merge rãu. Si când în luptã nu te mai slujeste norocul, încep sã te pãrãseascã toti cei din jur. Cu 30 de victorii îi aduni, e suficient o singurã înfrângere ca sã te prãseascã."

Sufletul îmi era strãbãtut de îndoieli. Eram la rãspântie de drumuri. Luptam pentru tarã si eram tratati ca inamici ai neamului. Eram loviti fãrã milã de guvern, de politie, de jandarmi, de armatã. Sã întrebuintãm si noi forta? Ei sunt Statul: cu zeci de mii, cu sute de mii. Noi, o mânã de tineri, cu trup istovit de greutãti, de foame, de frig, de închisoare. Ce fortã suntem noi, ca sã putem avea mãcar o micã sansã de victorie? Dacã încercãm, vom cãdea striviti. Si la urmã, tara zãpãcitã de presa jidãneascã, va zice cã am fost niste nebuni.

S ã nu întrebuintãm violenta si forta, cum o întrebuinteazã ei? Te provoacã, îti schingiuiesc oamenii, ti-i împrãstie si te omoarã. Sã ne lãsãm omorâti? Dar pânã la vârsta noastrã, noi n-am apucat sã scriem nimic si lumea nici mãcar nu va sti pentru ce ne-au

omorât. Mai bine sã plecãm cu totii din tarã. Sã plecãm si sã blestemãm; sã pribegim prin lumea largã. Mai bine sã cersim din tarã în tarã, decât sã fim umiliti aici pe pãmântul nostru, pânã la ultima expresie a umilirii.

Sau sã cobor de aici cu arma în mânã si sa fac dreptate. Sã înlãtur fiara care s-a pus de-a curmezisul drumului si a vietii unui neam. Dar ce mai facem cu planurile noastre dupã aceea? Voi muri, atunci pe loc, ori voi muri în închisoare; cãci eu nu mai pot rezista regimului din temnitã. Mie-mi place libertatea. Dacã nu o am, mor. Dar cu Mota ce fac? Cãci o astfel de încercare înseamnã sacrificare mea si sacrificare lui Mota, ale cãrui sorti de achitare vor scãdea complet. Tot grupul nostru va fi sfãrâmat. Degeaba toate gândurile noastre,toate planurile de organizare; totul se sfârseste aici.

O lunã jumãtate, stând acolo în vârful muntelui, m-au chinuit aceste gânduri fãrã sã le pot da o dezlegare. De griji, de chinuri, începuse sã mã doarã pieptul si simteam cum mi se sleiesc puterile. Eu fusesem un om aprig, cãruia nimeni nu-i stãtea înainte. Aveam sigurantã si încredere în puterile mele. Oriunde mã duceam, învingeam. Acum mã încovoiaserã greutãtile vremii!

Mã cobor. Las totul în voia sortii; au nu pot sã dau nici o dezlegare. De acum însã umblu cu revolverul la mine. Si la cea dintâi, cea mai micã provocare, trag; de la aceastã hotãrâre nu mã va mai clinti nimeni.

Plec la cãrãmidãrie. Acolo, Grigore Ghica, rãmas sef, si-a fãcut datoria în mod exemplar. Numãrul cãrãmizilor se înmultise în mod simtitor. Se fãcuserã douã cuptoare de câte 40.000 de cãrãmizi. Era pe 15 iulie. Bãietii m-au primit cu duiosie. Pe santier nu se întâmplase nimic deosebit.

La Iasi am gãsit schimbãri. Comisarii care nu avea ghete în picioare, erau acum înnoiti din tãlpi pânã în crestet. Îmbrãcati de jidãnime. Prefectura de politie avea automobil pus al dispozitie de jidani. Acestia se simteau stãpâni absoluti. Erau de o obrãznicie pe care nu o mai întâlnisem de la 1919, din timpul miscãrilor comuniste, când se crede au în ajunul revolutiei si fiecare jidãnas, e peste Prut sau din Iasi, îsi lua aere de comisar al poporului.

ÎNCERCAREA DE SFÃRÂMARE A BLOCULUI NOSTRU

Puterea iudeo-liberalã a auzit de blocul nostru, de legãmântul fãcut la Vãcãresti. Ea îsi dãdea seama cã în jurul acestui bloc studentimea se va ridica unitarã. Nici nu înspãimântã mai mult pe jidani decât unitatea perfectã: blocul sufletesc al unei miscãri, al unui popor. De aceea ei vor fi necontenit pentru „democratie"care are un singur avantaj si acela pentru inamicul natiei. Pentru cã democratia va sparge unitatea si blocul sufletesc al unui neam si în fata unitãtii si solidaritãtii perfecte a iudaismului din tarã si din întreaga lume, natia, divizatã în partidele democratiei, se va prezenta dezbinatã si va fi înfrântã. Tot astfel si în miscarea studenteascã: pânã acum, nefiind o unitate perfectã, jidanii gãseau fractiuni sau conducãtori pe care îi convingeau masonic , adicã le sugerau anumite idei, care nu aveau alt rost decât acela de a dezbina. Or, grupul nostru se prezenta într-o

unitate nezdruncinatã si cu posibilitãti de a strânge în jurul sãu întreaga miscare studenteascã. Si atunci, ne pomenim cu o nesfârsitã serie de minciunisi de intrigitesute cu grijã, cu scopul de a-l rupe pe Mota de mine si pe ceilalti unul de altul.

Jidanii gãseau în mijlocul studentimii elemente slabe pe care le întrebuintau – fãrã ca ele sã-si dea seama – ca unelte. Fãcându-se cã li se încredinteazã mari secrete, lansau intrigi. Acestea ajunseserã sã prindã pânã si la pãrinti, care deveniserã, unii dintre ei, cei mai îndârjiti adepti ai ruperii legãturilor fiilor lor cu acest grup.

Cum am putut rezista? Numai datoritã prevederilor noastre de la Vãcãresti. Noi ne-am dat seama, din primul moment, cã vom primi si acest atac clasic întrebuintat de masonerie si iudaism. Ne-am pus în gardã. Asa încât, în momentul în care el s-a afirmat, noi am rezistat chiar în contra celor mai apropiate rude. Imediat când se semnala o intrigã, ne adunam si o comunicam grupului întreg.

Dau cu aceastã ocazie un sfat tuturor organizatiilor, atrãgându-le atentia asupra acestui sistem care se întrebuinteazã frecvent si pretutindeni. Pentru pararea atacului: a) a nu se da niciodatã crezare ori de unde ar veni informatia; b) a se comunica imediat încercarea de intrigã grupului respectiv, persoanelor vizate si sefilor. În modul acesta atacul va fi respins.

LOGODNA

La cãrãmidãria de la Ungheni, la 10 august 1924, în mijlocul camarazilor si al pãrintilor, am fãcut logodna cu d-ra Elena Ilinoiu, fiica d-lui Constantin Ilinoiu, controlor la calea feratã. Un om de o mare bunãtate si de o mare delicatete sufleteascã. În casa lor m-am mutat dupã aceea si m-au primit cu bratele deschise, pe lângã cei cinci copii pe care îi mai aveau. familia aceasta mi-a fo st un sprijin permanent în lupta pe care o duceam, prin îngrijirea si întretinerea ce mi-au asigurat-o tot timpul.

La 13 septembrie m-am dus acasã, la Husi, si mi-am sãrbãtorit în casa pãrinteascã ziua numelui si a nasterii. Împlineam 25 de ani.

PROCESUL MOTA-VLAD

La 26 septembrie 1924, se fixase spre judecare procesul lui Mota si al studentului Leonida Vlad care procurase revolverul. Acesta se predase si el dupã câteva zile si rãmãsese arestat tot timpul cu Mota.

Am plecat la Bucuresti. Acolo au început dezbaterile în fata Curtii cu Jurati. Mota si-a sustinut cu tãrie tema, cã trãdarea trebuie pedepsitã. Opinia publicã sãtulã de trãdãtori, urmãrea cu viu interes si cu entuziasm desfãsurarea procesului. Ea vedea în gestul lui Mota un început de actiune î n contra trãdãtorilor si o dovadã de sãnãtate moralã. Gestul

lui apãrea ca o luminã în mijlocul vietii românesti, în care, veac de veac, luptãtorii pentru neam au fost doborâti prin trãdare.

Întreaga studentime de la toate universitãtile a fãcut mari manifestatii pentru achitarea lui. La Bucuresti, în jurul Tribunalului, erau masati din nou mii de oameni, care doreau o viatã nouã pentru tara lor si cereau eliberarea lui Mota.

În zorii zilei, justitia popularã a adus un verdict de achitare, primit în întreaga tarã cu un mare entuziasm.

Mota, dupã ce-si vede pãrintii, pãrãseste Clujul si se stabileste la Iasi, conform legãmântului nostru.

ÎN JURUL CELOR PETRECUTE LA GRÃDINÃ

Nelegiuirile de la 31 mai ne-au strivit sufleteste prin loviturile, umilinta si dezonoarea la care am fost expusi. O ranã deschisã, care se adâncea tot mai mult, ne consuma viata si parcã ne atrãgea spre mormânt.

Umilirea pe care o simti când ai fost dezonorat, tu si toti ai tãi, îti dã un sentiment de profundã durere, care te face sã ocolesti lumea din cauza rusinii de a te mai întâlni cu ea. Pare cã simti cã aceastã lume te dispretuieste, râzându-ti în fatã, cã n-ai fost capabil sã-ti aperi onoarea; cã primejduiesti însãsi societatea, lãsând sã se creadã, prin lasitatea ta, cã un zbirare putinta, nepedepsit, sã o dezonoreze si sã o loveascã dupã bunul sãu plac.

Aceste dureri cresteau în mãsura în care încercãrile noastre de a cãpãta o satisfactie legalã erau respinse cu un cinism care ducea la disperare. La procesele pe care cei lezati le intentaserã, acestia riscau sã fie bãtuti din nou de politie, de astã datã în chiar pretoriul justitiei si chiar în fata judecãtorilor. Iar la urmã, ieseau condamnati reclamantii.

Faptul petrecut la 31 mai n-a rãmas fãrã rãsunet. Extrag din ziare mai jos ecoul acestor fapte în lumea româneascã si în acelasi timp încercãrile ei de a cãpãta o satisfactie.

„Universul" din 8 iunie 1924, publicã sub titlul:

POLITIA DIN IASI.

STUDENTII AU FOST BÃTUTI DE ÎNSUSI PREFECTUL POLITIEI

„Ni-l închipuim pe Dl. Manciu, prefectul politiei din Iasi, ca pe unul din cei mai strãluciti politisti ai veacului trecut, ilustrat prin violentã si brutalitate.

Dl. prefect Manciu, desi politist din 1924 si într-un oras de cãrturari ca Iasii, si-a inaugurat sistemul de anacronice violente politienesti, anul trecut la congresul profesorilor universitari. D-sa a fost în stare sã tie în loc un congres de dascãli universitari, fiindcã asa-i dictau impulsiile politiste. Degeaba s-a protestat apoi, cãci Dl.

prefect al politiei Iasi îsi avea temeiuri sprijinitoare politice, împotriva jignirii aduse celei mai alese categorii de intelectuali. Si de atunci Dl. Manciu si-a continuat cu osârdie procedeele politienesti pe care le-a ilustrat mai ales zilele trecute, când a bãtut, a bãtut cu sete, a lovit cu stãruintã, a însângerat cu rãutate pe studenti si a ordonat apoi subalternilor d-sale sã-l imite cu aceeasi râvnã de brutalitate.

Orice ar fi fãcut studentii de la Iasi, dacã ar fi fost asasini chiar, nu trebuia sã fie bãtuti.

Întâi, sã se fi fãcut anchetã, sã se fi sesizat parchetul, sã fi fost arestati, legati în fiare dar nu snopiti în bãtaie. Dl. prefect Manciu e desigur obligat în însãrcinãrile sale sã aplice si anume ordonante în ce priveste protectia animalelor. Credem chiar cã le aplicã. Prin urmare D-sa pãzeste sã nu fie bãtuti caii, sã nu fie torturati porcii.

Si totusi Dl. Manciu, care va fi fãcut ca student, studii de drept penal si va fi citit ceva din literatura penalã, pe care poate cã îi va fi recomandat-o chiar distinsul penalist, Dl. Iulian Teodorescu, care propovãduieste spulberarea actiunilor brutale si din puscãrii, a bãtut personal pe studenti, i-a schingiuit, i-a umplut de sânge. Dar dacã studentii bãtuti nu vor fi vinovati de nici una din absurditãtile ce li se aruncã în spate? Atunci? Bãtaia se întoarce? E desigur nevoie de o anchetã judecãtoreascã. Dar mai e nevoie de o sanctiune care sã punã pe dl. Manciu în imposibilitate de a-si mai fortifica muschii pe capetele studentilor."

B. Cecropide

„Universul" din 9 iunie 1924,continuã, sub titlul:

„Ei au fost provocati de Politie si schingiuiti fãrã nici o vinã. Un prefect de politie bãtãus. Manciu trebuie destituit.

Am scris într-un numãr precedent asupra banditismelor sãvârsite de Dl. Manciu, prefectul Politiei din Iasi, împotriva studentilor. Pentru azi vom reproduce câteva pasaje din Memoriul studentilor înaintat Ministerului de Interne. Studentii zidari. În memoriu se spune:

Studentimea crestinã de la Universitate din Iasi a luat hotãrârea încã de acum o lunã, sã clãdeascã prin muncã proprie, un cãmin cultural…

Provocarea prefectului de politie.

Abia întruniti, ne-am si vãzut înconjurati de o companie de jandarmi si întreg aparatul politienesc, în frunte cu prefectul Manciu.

În vreme ce noi stãteam cu totii foarte linistiti, ei cu armele întinse s-au repezit asupra noastrã încercând a ne înjura si a ne lovi în modul cel mai barbar posibil. Crezând cã vor gãsi arme la noi ne-au perchezitionat pe toti fãrã a gãsi ceva la vreunul. În timpul perchezitiei, au încercat sã introduc ã colegului Corneliu Zelea Codreanu un revolver si

niste hârtii, contra cãrui fapt el a protestat. Pentru acesta a fost bãtut de cãtre politaiul Manciu, inspectorul Clos, comisarul Vasiliu si împreunã cu toti ceilalti agenti si jandarmi l-au legat ca pe ce l din urmã borfas. La fel ni s-a întâmplat si la o bunã parte din cei ce eram acolo. Am fost declarati arestati si împrejmuiti de cordoane de armatã, dusi la Prefectura de Politie.

Si copiii de pe drum au fost bãtuti.

Pe drum au fost întâlniti mai multi elevi de la diferite licee din localitate, care mergeau la parcul sportiv pentru a exercita jocul oina, convocati fiind de d-nii directori ai liceelor respective. Toti acestia au fost arestati si dusi împreunã cu noi, studentii, la politie dupã ce bineîntele s au fost bãtuti în vãzul tuturora, de însusi politaiul Manciu si ceilalti politisti. La politie au fost tinuti toatã ziua. Pe o parte dintre noi ne-a bãtut pânã la lesin si ne-a eliberat: o parte am dat declaratii scoase prin amenintare, iar altã parte am fost eliberati fãrã sã ni se mai ia vreo declaratie."

Si ca încheiere **„Universul"** adaugã:

„Faptele de mai sus nu pot rãmâne nepedepsite. Prefectul de politie Manciu, dovedit agent provocator si vinovat de torturarea studentilor de la Iasi, trebuie sã-si primeascã pedeapsa fãrãdelegilor sale."

Între altele **„Universul "** din 10 Iunie 1924, publicã sub titlul:

IASII SUB TEROAREA PREFECTULUI DE POLITIE

„ ...Transportati în beciurile Politiei, acesti studenti au fost supusi la cele mai groaznice chinuri. Unii dintre ei au fost spânzurati cu capul în jos, loviti peste tãlpile picioarelor cu vâna de bou. Studentul Corneliu Codreanu a fost legat, apoi pãlmuit si torturat de însusi prefectul de politie. Sãnãtatea lui este zdruncinatã. Ceilalti studenti arestati prezintã grave leziuni corporale.

Trei sute de studenti au reclamat faptele de mai sus procurorului general, cerând ca medicul legist sã examineze starea colegilor torturati."

CUVÂNTUL D-LUI PROF. A. C. CUZA

În editia specialã a ziarului **„Unirea"** din 1 iunie 1924, Dl. Prof. A. C. Cuza publicã un judicios articol din care extrag:

„Dar în fata acestor necontenite brutalitãti si samavolnicii nenumãrate, fãrã motiv – fãcute anume ca prin teroare sã îngrijeascã studentimea crestinã – douã întrebãri se pun hotãrâtoare:

Ce vrea guvernul, care sustine un asemenea politai în fruntea unui oras ca Iasiul?

Ce vrea politaiul el însusi?

Voiesc ei însisi ca din mijlocul acestei continue enervãri sã se producã reactiuni necugetate, la care se pare cã anume provoacã, pe fiecare zi? Aceastã provocare este cu atât mai nedemnã si mai iritantã, cu cât în acelasi timp politaiul Manciu se duce la întrunirile societãtii jidãnesti Macabisi se pune în fruntea acestor macabei sportivi cu care pleacã ostentativ în excursie, având în frunte steagul bicolor alb albastru. Iar zilnic îl vezi tolãnit în automobil – nu în cel cu care a cãlãtorit deunãzi la Ciurea –ci în acela nou care se pare cã i-a fost hãrãzit prin subscriptie publicã de comunitatea israelitã din Iasi încurajându-l si prin ziare, la orice ocazie, pentru atitudinea sa în contra studentimii crestine.

Protestând cu toatã indignarea contra acestei actiuni de provocare continuã, cerem ca autoritãtile superioare sã intervinã pentru ca sã punã capãt unei situatii nedemne si primejdioase, pe care Iasiul si studentimea lui crestinã nu o mai pot tolera."

A. C. Cuza

ÎNTRUNIRILE DE PROTESTARE CONTRA LUI MANCIU DIN 3 SI 5 IUNIE

S-au expediat urmãtoarele telegrame:

MAJESTÃTII SALE REGELUI

„Fatã de nelegalitãtile politaiului Manciu împotriva studentilor si copiilor nostri loviti si insultati zilnic, voind a ne întruni, am fost împiedicati de politie si jandarmi cu toate cã procurorul a aprobat întrunirea.

Supunem respectuos Majestãtii Sale plângerea noastrã si rugãm a fi ocrotiti. (Urmeazã 1200 semnãturi)."

MINISTERULUI DE INTERNE

„Copiii nostri luati de pe stradã si sãlbatic maltratati de prefectul de politie Manciu, cerem anchetã imediatã, urmatã de sanctionãri severe. Loviti în sentimentele noastre pãrintesti si pierzând orice rãbdare, asteptãm neîntârziat dreptate.

ss. maior I. Dumitriu, maior Ambrozie, D. Butnaru, Elena Olãnescu, Cãpitan Oarzã, Gheorghiu etc."

ACTIUNEA ROMÂNEASCÃ

Anul I, nr.2, 15 noiembrie 1924, sub semnãtura cunoscutului publicist **Dr. Ion Istrate**, scrie:

„În ziua de 8 Iuni e 1924 s-a tinut în sala Bejan o grandioasã manifestatie publicã de protestare sub presedintia de onoare a d-lui general Tarnovschi. Au înfierat procedurile

lui Manciu d-nii: prof. univ. A. C. Cuza, studentul Grigorescu în numele studentilor crestini, mese riasul Artur Rus, metalurgistul C. Pancu, prof. univ. C. Sumuleanu de la Facultatea de Medicinã care a fãcut un tablou impresionant de ceea ce a vãzut la politie: timpane sparte, urechi umflate, ochi însângerati, mâini rupte si picioare vinete de lovituril e râncilor sãlbaticilor lui Manciu.

Declarã cã de ar fi avut un copil care sã fi fost schilodit de barbarul din capul politiei n-ar fi ezitat o clipã sã-i zboare creierii canaliei. Vorbeste apoi d. maior I. Dumitriu care încheie: am încredere cã justitia tãrii ne va face dreptate. Altfel, jur aici în fata Dvs. si voi sti sã-mi respect jurãmântul, cã-mi voi face singur dreptate.

Mai vorbeste avocatul Bacaloglu, meseriasul Cristea, avocatul Nelu Ionescu si profesorul Ion Zelea Codreanu. La urmã s-a votat o motiune de protestare prin care se cerea justitiei satisfactie si guvernului destituirea lui Manciu."

UN AVERTISMENT ZADARNIC

În **„Tara Noastrã"** nr. 24 din 15 iunie 1924, cunoscutul scriitor **Al. O. Teodoreanu** publicã un articol din care reproducem urmãtoarele pasagii:

„Justitia chematã sã-si spunã cuvântul îi declarã pe toti studentii arestati nevinovati si dispune dã fie pusi imediat în libertate. Studentul Zelea Codreanu e mentinut totusi arestat, trimis judecãtii de cãtre politaiul Manciu care e si avocat, pentru complot. Cele mai elementare manuale de drept si cel mai bun simt ne spun cã în cãsãtorie, duel sau complot nu poate figura o singurã persoanã. Pentru a da o calificare ca cea de mai sus, cel de la care emanã trebuie sã se gãseascã într-o particularã stare de ebrietate, care sã-i permitã viziunea cel putin dublã.

Prin urmare cu el nu putem vorbi.

E loc însã în numele întregii suflãri românesti, ultragiatã, din care scoatem, bucurosi si fãrã pagubã pentru nimeni, pe timizii ei reprezentanti din parlament si presã, sã întrebãm guvernul, dacã socoate util sã lase sanctiunea (inevitabilã) în sarcina celor lezati si dacã nu gãseste oportun s-o previnã.

Întãriti de cuvântul hotãrâtor al justitie nu ezitãm a taxa complotul de la Iasi ca o ticãloasã înscenare…"

Al. O. Teodoreanu

SE ORDONÃ ANCHETÃ ADMINISTRATIVÃ

MEMORIUL D-LUI MAIOR AMBROZIE

În urma celor întâmplate a venit în anchetã inspectorul administrativ Vãraru. Iatã memoriul înaintat de dl. maior Ambrozie, inspectorului Vãraru:

„Domnule Inspector,

Hotãrât lucru cã dl. ministru de interne, dorind sã stie adevãrul adevãrat asupra celor raportate de noi telegrafic cu schingiuirea fiilor nostri, v-a trimis pe Dvs. si, cum credem cã doriti a face completã luminã, am fãcut acest memoriu cu naratiunea faptelor.

Faptul s-a petrecut dupã cum urmeazã: era lucru stiut în Iasi de cãtre directorii de scoli si de pãrintii elevilor, cã acestia fabricã cãrãmidã la Ungheni, pentru a construi o casã proprie în Iasi si cã, lucreazã la o grãdinã de zarzavat pusã la dispozitia lor de D-na Ghica, în str. Carol. O parte din studenti si elevi se întrunea odatã pe sãptãmânã, sub conducerea studentului Zelea Codreanu, când se fãcea repartitia la muncã, adicã: 40 studenti erau trimisi la Ungheni la facerea de cãrãmizi, iar 20-25 elevi erau repartizati pentru a uda grãdina de zerzavat.

Despre cele arãtate mai sus a aflat si prefectul de politie; pentru ce oare nu ar inventa ceva de senzatie la Iasi, de exemplu complot , mai ales cã jurnalele din Iasi sunt socotite ca o proprietate a D-sale si-i vor bate în strunã si atunci; zis si fãcut. În ziua de 31 mai 1924, ora 4.30-5.00 dimineata, când stia cã în curtea D-nei Ghica erau adunati vreo 65 studenti si elevi, a dat nãvalã peste ei cu întregul aparat de politie si cu multã armatã, dupã gravitatea faptului închipuit.

Mintea omeneascã refuzã sã priceapã ce s-a petrecut atunci, când studentii si elevii au fost înconjurati de ca cei mai ordinari criminali si chiar pe loc loviti barbar de agenti, armatã si chiar de politaiul Manciu.

Dupã o jumãtate de orã, cu totii, în cap cu studentul Zelea Codreanu, bine încadrati si în convoi, mergeau la vale pe strada mare cãtre politie; în drum au întâlnit un alt grup de elevi de liceu, care din ordinul profesorilor mergeau la joc de oinã la Copou. Acestia, fi indcã si-au permis luxul sã salute pe cei aflati în fiare, imediat au fost arestati, bãtuti si dusi la politie, ca complici cu cei dintâi.

Ajunsi la politie, prefectul, fãrã sã anunte parchetul, dupã gravitatea faptului, a început singur interogarea. Deci si bãtaia, maltratarea si schingiuirea studentilor si elevilor, pentru a declara cã au luat parte la complot si sã spunã ce stiu. Dar ce era sã spunã acestia, când nu stiau nimic? Aproape toti studentii si elevii au fost bãtuti. Mai grav însã au fost:

1.fiulmeu, Cezar Ambrozie, elev clasa a VIII-a, seminarul pedagogic, cãruia prefectul, personal, i-a aplicat lovituri peste cap cu rânca de bou, iar la urmã, fiindcã nu a rãspuns cum vroia el, i-a aplicat un pumn puternic peste urechea stângã, spãrgându-i timpanul;
2.elevul Dumitriu Spinti, fiul maiorului Dumitriu; acesta a fost legat cu lanturi de ambele picioare si întors cu capul în jos; dupã ce i-a bãgat o armã printre picioare (tinutã de sergentul Cojocaru si caporalul Teodoroiu), a fost bãtut la tãlpi cu rânca,

personal, de prefect, până când a lesinat;
3.elevul de scoală Gurgută Gh. a fost legat de mâini si picioare si pus cu fata în jos pe podea apoi bătut cu rânca, iar pentru a nu se auzi tipetele sale, i s-a pus în dreptul gurii un lighean cu apăsi un agent avea grijă să-i apese cu capul în apă când striga mai tare.

La toate schingiuirile acestea, au fost de fată si doi ofiteri de jandarmi: căpitanul Velciu si locotenentul Tomida, pe care, nu cred că demnitatea de ostas să-i lase a nu spune adevărul, desi nu era de demnitatea lor de a sta acolo, întrebuintând oameni de trupă sa schingiuiri si întrebuintând o armă militară ca unealtă de tortură, când este stiut ce menire are aceasta.

După spusele studentilor si ale elevilor, în timpul când politaiul Manciu se îndeletnicea cu asemenea operatii, au trecut în cabinetul său d-nii procurori Culianu si Buzea. Cred că d-lor vor arăta adevărul.

Toate bătăile si schingiuirile nu au încetat decât mai târziu, când domnul prim-procuror Catichi a venit la politie, fiind cerut de o comisie compusă din d-nii: profesor Cuza, Sumuleanu, avocat Bacaloglu, colonel Nădejde si medicul legist Bogdan care a constatat cele arătate în copie după actul alăturat si chiar în localul prefecturii.

După cum vedeti, Domnule Inspector, noi până astăzi am procedat legal, adică:

1.am chemat pe domnul prim-procuror si medicul legist chiar la prefectură, unde am constatat bătaia studentilor si elevilor;
2.am dat în judecată pe schingiuitori la Judecătoria Ocolului II;
3.am sesizat parchetul, unde s-a tr imis si actul medico-legal, afacerea fiind repartizată d-lui jude instructor Ieseanu;
4.ca oameni de onoare si ofiteri am fi putut cere d-lui Manciu satisfactie pe calea armelor, dar d-sa este descalificat de când a refuzat să se bată în duel cu căpitanul Ciulei.

În mod cinstit, acesta este adevărul.

Vă rog a cunoaste, că între toti părintii ofensati, suntem doi ofiteri superiori, care până în prezent, fiindcă am procedat legal, suntem descoperiti, deoarece nu ni s-a dat nici o satisfactie până astăzi de către nimeni. Credinta noastră este că dl. ministru de interne ne va da satisfactie completă, dând în judecată pe prefectul Manciu pentru faptele arătate si va interveni la Ministerul de Război, căci prefectul Manciu, fiind ofiter de rezervă (sublt. de rezervă Manciu face parte din Reg. 10 Vânători, iar pentru mobilizare este la adăpost la atelierul de reparatie al Corpului III Armată) cu bună stiintă a schingiuit pe copiii camaradului superior fată de gradul său."

Maior (ss.) ***Ambrozie***

Rezultatul anchetei esteurmătorul:

1.prefectul Manciu a fost decorat cu „Steaua României" în gradul de comandor;
2.toti comisarii care ne-au schingiuit au fost avansati;
3.încurajati de aceste mãsuri, ei dezlãntuie o nouã prigoanã în contra noastrã, de astã datã extinsã în întreaga Moldovã. Orice comisar, pentru a-si face o sursã de venituri de la jidani sau pentru o avansare, punea mâna în piept unui student, îl bãtea pânã la sânge în stradã sau la politie, fãrã a fi obligat sã rãspundã pentru faptele sale.

ZIUA FATALÃ, 25 OCTOMBRIE 1924

În atare conditiuni sufletesti si de fapt m-am prezentat la Judecãtoria Ocolului 2 Iasi, sâmbãtã dimineata, ca avocat alãturi de colegul Dumbravã, în procesul colegului Comârzan, schingiuit de Manciu.

Prefectul s-a prezentat cu întreaga politie si în plinã sedintã, în fata avocatilor si a judecãtorului Spiridoneanu care prezida, s-a nãpustit asupra noastrã. În aceste împrejurãri, cu riscul de a mã pierde, strivit de cei douãzeci de politisti înarmati, am scos revolverul si am tras. Am tintit în cine se apropia de mine. Primul, a cãzut Manciu. Al doilea, a cãzut inspectorul Clos, al treilea, un om cu mult mai putin vinovat, comisarul Husanu. Ceilalti au dispãrut.

Peste câteva minute, în fata Judecãtoriei, se gãseau câteva mii de jidani, care cu mâinile ridicate în sus si cu degetele crispate de urã, asteptau sã ies pentru a mã sfâsia. Eu am luat în mâna dreaptã pistolul, în care mai aveam cinci cartuse si cu stânga am apucat de brat pe d-l Victor Climescu,
avocat din Iasi, rugându-l sã mã însoteascã pânã la Tribunal. Am iesit si astfel am strãbãtut printre jidãnimea care urla, dar care a avut totusi bunul simt ca, în fata revolverului, sã-mi facã loc.

Pe drum m-au prins jandarmii, m-au despãrtit de domnul Climescu si m-au introdus în curtea Prefecturii de Politie. Aici comisarii au sãrit pe mine sã-mi ia revolverul. Era singurul prieten pe cate-l mai aveam în mijlocul acestei nenorociri. Mi-am adunat toate puterile opunând, cinci minute, rezistentã, ca sã nu-l scap din mânã. Dar pânã la sfârsit am cedat. Mi s-au legat mâinile la spate cu lanturi si am fost asezat între patru soldati cu baioneta la armã.

Peste putin, m-au scos din biroul în care eram si m-au dus în fundul curtii, asezându-mã lângã un gard înalt. Jandarmii s-au retras si m-au lãsat singur acolo. Am bãnuit cã vor sã mã împuste. Am stat asa mai multe ore pânã seara târziu, asteptând sã fiu împuscat. Aceastã asteptare nu mi-a provocat nici un sentiment.

Vestea tragicei rãzbunãri s-a rãspândit cu o vitezã în adevãr fulgerãtoare. La cãmine, când s-a aflat, a fost o adevãrat explozie. De la toate cantinele si cãminele, studenti si studente s-au ridicat si au pornit în fugã pe strãzi, coborând spre Piata Unirii. Aici au manifestat îndelung cântând, apoi au încercat sã se îndrepte spre Prefectura de Politie. Dar armata, care sosise între timp, i-a oprit cu care greutate. Am auzit cântecul studentilor si, desi eram în lanturi, mã bucuram cã ei au fost eliberati.

Târziu am fost chemat sus, în acelasi cabinet al supliciilor, unde acum la masã era instalat judecãtorul de instructie Esanu, acela cãruia mã plânsesem acum patru luni, cerându-i sã mi se facã dreptate. M-a interogat sumar dupã care mi-a lansat mandat de arestare.

Am fost urcat în dubã si dus la Galata, sus pe deal, deasupra Iasiului, în jurul Mânãstirii ziditã de Petre Schiopul, Domnul Moldovei.

Am fost introdus într-o camerã în care mai erau 10 arestati. Acolo mi s-au luat lanturile. Cei din camerã mi-au dat un ceai dupã care m-am culcat. A doua zi, am fost pus la secret. Singur, într-o camerã cu ciment pe jos, cu un pat de scânduri, fãrã pãturã, fãrã pernã si închis cu lacãt. Camera avea douã geamuri vopsite cu var pe dinafarã. Nu vedeam nimic. Un perete era asa de umed încât curgea apa pe el. În prima zi, un gardian – Mos Matei – mi-a adus o pâine neagrã. A deschis usa si mi-a întins-o, cãci nici el nu avea voie sã intre înãuntru. Nu-mi era foame deloc. Noaptea m-am culcat pe scânduri si m-am învelit cu sumanul. Sub cap n-am putut sã-mi pun nimic. Mi-a fost frig.

Dimineata, am fost scos afarã douã minute, apoi din nou închis. În cursul zilei, studentul Milutã Popovici, care era arestat, s-a putut apropia de fereastrã, a sters geamul cât un vârf de deget, prin care puteam sã vãd afarã. Apoi s-a dus la o distantã de 20 m si cu mare atentie îmi fãcea semne cu degetele. Am înteles cã-mi fãcea semnalizare prin alfabetul Morse. Astfel, am putut afla cã fuseserã arestati din nou toti Vãcãrestenii: Mota, Gârneatã, Tudose Popescu, Radu Mironovici, afarã de Corneliu Georgescu pe care nu-l prinseserã. Ei fuseserã adusi în aceeasi închisoare si pusi toti într-o camerã. Am aflat cã fusese adus si tatãl meu. A doua noapte am dus-o mai rãu. Mi-a fost foarte frig si nu am putut atipi deloc. Aproape toatã noaptea m-am plimbat prin camerã.

Dimineata, iar m-au scos afarã douã minute si iar m-au închis; Mos Matei mi-a dat o pâine. La ora 12 mi s-au pus cãtusele cu lacãt la mâini. Am fost urcat în dubã si dus la Tribunal pentru confirmarea mandatului. Dupã confirmare, readus la Galata, m-am vãzut din nou în aceeasi camerã întunecoasã. Afarã începuse vreme rea. Lipsit de foc, m-a cuprins frigul. Am încercat sã adorm pe scânduri. Am atipit vreo jumãtate de orã, dar mã dureau oasele. Din cauza frigului de venea de la cimentul de jos, începusem sã am dureri la rinichi. Vãzând cã-mi pierd puterile, am fãcut apel la vointã si la gimnasticã. Toatã noaptea, din orã în orã, mã sculam, fãceam câte zece minute gimnasticã si cãutam cu îndârjire sã mã mentin în puteri.

Ziua urmãtoare nu mã simteam bine. Îmi scãdeau puterile vãzând cu ochii, cu toatã lupta pe care o duceam cu ajutorul vointei si încãpãtânãrii. Noaptea care a urmat, frigul a fost mai mare si vointa n-a mai functionat; am fost doborât. Mi s-a întunecat înaintea ochilor si am cãzut. Cât mã tinuse vointa, nu aveam nici o grijã. Îmi dãdeam seama cã de acum e de rãu. Îmi tremura tot corpul si nu mã puteam opri. Cât de grele erau noptile acelea care pãreau cã nu se mai sfârsesc!

A doua zi a venit procurorul si a intrat în celulã la mine. Am cãutat sã ascund starea în care mã aflam.

Cum stai aici?
Foarte bine!… Domnule procuror.
Nu ai nimic de raportat?
Nu am nimic.

Am mai rãmas asa timp de 13 zile; apoi mi s-a fãcut putin foc. Mi s-a dat asternut si rogojini care au fost puse pe perete. O orã pe zi, mi se îngãduise sã stau afarã. Într-una din zile i-am zãrit pe Mota si pe Tudose, departe în fundul curtii si le-am fãcut semn. Tot atunci am aflat cã tatãl meu fusese eliberat. De asemenea, Dl. Liviu Sadoveanu, Ion Sava si încã un student care fusese si el arestat.

DOUÃ ARTICOLE ÎN JURUL CAZULUI MANCIU

Afarã, a doua zi dupã întâmplarea din Târgul Cucului, a apãrut în **„Cuvântul Iasiului"** din 27 octombrie 1924, un articol al lui **Nelu Ionescu**, avocat, fost presedinte al Societãtii Studentilor în Drept, din care extrag:

„Comentariile fãcute de presa liberalã jidãneascã în jurul mortii lui C. Manciu, sunt de rea credintã si interesate; ele pornesc de la falsificãrile grosolane de fapte, pentru a face cu orice pret un erou din cel ce nu a fost decât un instrument si a da pe seama unor pretinsecomploturi fascisto-antisemite, ceea ce nu a fost decât consecinta inevitabilã a unui regim de ilegalitãti si abuzuri.

Studentii au fost împiedicati cu forta sã intre sã se închine la Mitropolie, au fost împiedicati sã ia masa în comun la restaurant, au fost bruscati si împiedicati sã circule pe stradã, împiedicati sã se întruneascã în universitate, împiedicati sã se întruneascã la sediul societãtii lor, împiedicati sã-si lucreze grãdina pentru propriul lor cãmin, bãtuti pe stradã, în beciurile politiei siîn pietele publice de la cel din urmã zbir, pânã la acela care mai deunãzi fusese prefectul de politie al acestui oras.

Studentii cu o stãpânire de sine demnã de admirat si cu o încredere în justitie care le face cinste, au deschis o serie de procese în contra prefectului Manciu si a subalternilor lui, pentru loviri grave, abuzuri de putere si atentate la libertatea individualã, cu credintã în hotãrârea justitiei.

Acest gen al studentimii nu a fost înteles. Si cu regret spunem cã justitia nu a rãspuns sperantelor, pe care o tinerime întreagã însufletitã de cel mai cald sentiment de legalitate si ordine si-a pus-o în ea.

Studenta Silvia Teodorescu, lovitã de cãtre Manciu în plinã stradã cu piciorul în spate, în strada Carol, în ziua de 11 decembrie 1923, în dreptul casei colonelului Vesla – fapt afirmat si depus prin prestare de jurãmânt de numerosi martori – nu numai cã nu reuseste sã-l condamne pe Manciu în fata Jud. de Ocol I Urban, dar reclamanta rãmâne condamnatã pentru ultraj, întrucât judecata constatã cã în timpul loviturilor ar fi adresat lui Manciu cuvintele: aceasta este o sãlbãticie.

În seara de 14 decembrie 1923, studentul de la drept Lefter, Galati, în momentul în care intra în hotelul Bejan, unde locuia, fãrã nici un motiv a fost înconjurat de obandã de politisti si jandarmi, care împreunã cu Manciu si din ordinul lui l-au lovit cu tesace, bastoane, paturi de armã, picioare si pumni, pânã ce a cãzut jos în nesimtire, dupã care târât de toti acestia a fost zvârlit fãrã de nici un ajutor pe o stradã lateralã.

Studentul Lefter a fãcut proces lui Manciu si Manciu a fost achitat fãrã sã aibã nevoie sã depunã mãcar un singur martor în contra dovadã.

Dar barbaria si sãlbãticia de astã varã, care lucraula grãdina imobilului Ghica:

25 de studenti bãtuti hoteste la tãlpi timp de o zi întreagã, fapt constatat de primul-procuror si medicul legist al Tribunalului pentru fapte închipuite care mãcar n-au fost de naturã sã motiveze o instructie în privinta lor.

Dar nu numai atât, studentii au cerut si o anchetã administrativã. Aceasta a avut loc astã varã si s-a efectuat de Dl. Vãraru, care a rãmas profund indignat de abuzurile constatate, dar asupra cãrui raport Ministerul de resort a pus ordinul de decorare al lui Manciu cu Coroana României.

Iatã omul care a murit: de morti nu se spune decât bine, dar aceasta nu ne împiedicã sã spunem adevãrul.

Manciu suprimã întruniri, Manciu te împiedicã sã intri la Mitropolie, Manciu bãtea în stradã, la Politie si în Piete, insulta pe cei care reclamau, amenintа pe apãrãtorii lor, Manciu lovea cu o bestialitate de posedat la adãpostul cordoanelor de agenti si jandarmi, atunci când studentii legati de mâini si de picioare nu puteau zvârli prin ploaia de scuipat si lovituri a subalternilor lui inconstienti, decât priviri de dis pret si momentanã resemnare.

Iatã omul datoriei si iatã ce fel de ordine fãcea acest om!

Opinia publicã este alãturi de Corneliu Codreanu. Ei îi plac gesturile hotãrâte si apreciind mobilul superior al acestui gest, care avertizeazã un regim si serveste o idee, îl dezlãntuie de considerentele obisnuitede incriminare a unor atari fapte, îl justificã în totul si-l aprobã în special.

Personal salut gestul eroic al lui Corneliu Zelea Codreanu, care rãmâne si de aceastã datã intransigent pe chestiuni de onoare si hotãrât când este vorba de demnitate."

Peste câteva zile, în ziarul **„Unirea"**, din… oct. 1924, apare articolul profesorului Cuza:

MOARTEA PREFECTULUI MANCIU, SISTEMUL FATAL SI URMÃRILE LUI

„Politia din Iasi – de un an încheiat – trãieste o adevãratã tragedie cu ultimul act pe care îl stim, datoritã înlãntuirii fatale a faptelor, ale cãror victime au cãzut: Prefectul Manciu, Inspectorul Closs, subcomisarul Husanu si nu mai putin, studentul doctorand Corneliu Zelea Codreanu.

Prefectul Manciu a murit; sub comisarul Husanu se luptã cu moartea; inspectorul Closs are o ranã adâncã; Corneliu Zelea Codreanu zace în închisoare.

Ce este aceastã tragedie care face atâtea victime? În ce fel putem vorbi de înlãntuirea fatalã a faptelor? Cine sunt vinovatii?

Manciu a fost prefectul de politie al D-lui G. G. Mârzescu. Numai în calitatea aceasta a fost adus si mentinut pânã la urmã – cu toate excesele de care s-a fãcut vinovat – la Prefectura Politiei. Ceea ce o dovedeste cu prisosintã, cã a fost aprobat ; cã a lucrat dupã un plan stabilit, din inspiratia directã a D-lui G. G. Mârzescu, care-l sustinea, sunt distinctiile ce i s-au acordat, meritelelui în serviciu si înaintãrile personalului sãu.

Sistemul fatal inspirat lui Manciu a fost terorizarea studentimii crestine; ca sã se dea satisfactie jidanilor si sã se facã dovadã cã ordinease poate mentine prin mijloace energice.

Sistemul fatal , nefericitul Manciu, lipsit de orice însusiri speciale, l-a pus în aplicare, cu o deosebitã brutalitate fatã chiar de profesorii universitari: debutând în carierã cu prilejul adunãrii generale a Asociatiei profesorilor universitari din România, care s-a tinut la Iasi, sub presedintia eminentului nostru coleg, Dl. Prof. Gãvãnescul, în zilele de 23, 24 si 25 septembrie 1923. Prefectul Manciu a insultat Universitãtile si a brutalizat si arestat pe studenti fãrã nici o vinã ceea ce a provocat protestarea profesorilor lor, cerând satisfactie.

Comisiunea celor 4 Universitãti – compusã din d-nii profesori: Dr. Hurmuzescu – Bucuresti; Dr. Sumuleanu – Iasi; M. Stefãnescu – Cluj si Hacman – Cernãuti a redactat apoi, imediat în sedintã chiar, urmãtoarea telegramã cu trei adrese: 1. D-lui Presedinte al Consiliului de Ministri; 2. D-lui Ministru de Interne; 3. D-lui Ministru al Instructiei Publice, semnatã de Dl. I. Gãvãnescul:

Asociatia Generalã a Profesorilor Universitari din România, în sedinta sa de deschidere, blameazã interventia jignitoare a politiei Iasi si strâns unitã în jurul Presedintelui, cere autoritãtilor superioare cercetãrile cuvenite si sã i se dea deplinã satisfactie.

Presedintele Asociatiei (ss) ***I. Gãvãnescul***

Aceeasi comisie redacteazã si trimite d-lui Primar la Iasiului urmãtoarea adresã:

"Domnule Primar

Asociatia Generalã a Profesorilor Universitari, în sedinta de deschidere, vãzând mãsurile jignitoare ale d-lui Prefect de politie, fatã de congresul ei, regretã cã, în starea sufleteascã în care a fost pusã, nu poate lua parte la banchetul oferit de Primãria orasului, multumindu-vã pentru bunele dvs. intentiuni.

Presedintele Asociatiei (ss) ***I. Gãvãnescul"***

"Sustinut cu mandat imperativ, ca sã terorizeze studentimea, Manciu a lucrat în conformitate cu scopurile urmãrite si dupã planul stabilit: mergând pe cãile fatalitãtii. Vom enumera pe scurt fapte petrecute, numerotându-le:

1. Introducerea politiei si armatei în Universitate, la 10 decembrie 1923.

Cu prilejul manifestatiilor studentesti care au urmat, printre altii a fost bãtut asa de grav de politie studentul G. Manoliu, încât îmbolnãvindu-se de icter, a murit peste câteva zile.

2. Brutalizãrile de la garã. Cu prilejul sosirii profesorului Ion Zelea Codreanu la Iasi, dupã eliberarea sa din închisoare, prefectul Manciu s-a aruncat încã o datã fãrã nici un motiv cu politia si armata asupra cetãtenilor si studentilor care veniserã la garã sã-l primeascã, brutalizându-i si gonindu-i pe strãzi ca pe niste rãufãcãtori.

3. Vizita Printului Carol. Cu prilejul acestei vizite Manciu a înscenat alte scandaluri, care au fãcut pe studenti sã se plângã Altetei Sale Regale.

4. Scandalul de la Teatrul Sidoli . Artistii români retrasi de la Operã, venind la Iasi, studentii le-au fãcut o manifestatie de simpatie. Aceastã manifestatie absolut pasnicã, a dat prilej prefectului Manciu sã înscenze încã un scandal împotriva studentilor, care au fost bãtuti si împrãstiati cu brutalizãri odioase.

5. Complotul din strada Carol . Prin buna vointã a d-nei Constanta Ghica, în grãdina d-sale din str. Carol, studentii au plantat o bucatã de teren cu zarzavaturi, pentru întretinerea lor. În ziua de 31 Mai, în anul acesta, pe când studentii se adunaserã la lucru, a apãrut prefectul Manciu, cu toatã politia si jandarmii având baioneta la arme si au arestat pe studenti. Corneliu Zelea Codreanu a fost descins si legat cu brâul sãu, cu mâinile la spate si condus astfel pe strãzi împreunã cu alti 25 de studenti si elevi la politie, unde au fost crunt bãtuti.

Corneliu Zelea Codreanu, ofiter de rezervã, doctorand în drept, a fost lovit peste fatã si insultat în mod trivial cu cele mai degradatoare injurii.

Elevul Ambrozie, fiual m aiorului veteran Ambrozie, a fost bãtut cu palmele peste obraz, pânã ce i s-a spart timpanul, fapt constatat cu certificatul medicului legist Prof. Dr. Gh. Bogdan. Ceilalti studenti si elevi au fost bãtuti la tãlpi cu râncele de bou, spânzurându-i de picioare si vârându-i cu capul în cãldãri cu apã ca sã nu poatã striga.

Pãrintii copiilor bãtuti: dl. maior Ambrozie, Dimitriu, Butnaru, au reclamat de prefectul Manciu, Ministerului si l-au dat apoi în judecatã, înaintea cãreia Manciu a avut atitudini revoltãtoare.

Nu numai cã Prefectul Manciu a fost mentinut, dar a fost rãsplãtit pentru atitudinea lui si încurajat ca sã-si aplice sistemul fatal, mai departe. Presa jidãneascã îi aduce zilnic cele mai mari laude, slãvindu-l ca pe un salvator al ordinii si ca pe un om superior.

Guvernul , având ca reprezentant la Iasi pe G. G. Mârzescu, în loc sã dea curs celor stabilite de inspectorul Vãraru, a decorat pe Manciu cu Coroana României si a înaintat personalul de care s-a servit pentru sãvârsirea nelegiuirilor lui. Astfel comisarul Closs, unul dintre cei mai vinovati, a fost înaintat ca inspector. Justitia, având ca ministru pe acelasi G. G. Mârzescu, sustinãtorul lui Manciu, în loc sã intervinã energic si repede împotriva abuzurilor sãvârsite, a condamnat pe victimele lui.

Jidãnimea din Iasi satisfãcutã a dãruit prefecturii un automobil pe care Manciu l-a primit în scandalul tuturor românilor, provocând astfel si mai mult resentimentul studentilor cu deosebire: vãzând pe Manciu cã-i sfideazã din automobilul jidanilor, cu care se plimba falnic pe strãzi. Mentinut, sustinut si încurajat în modul acesta, prefectul Manciu, prin temperament, impulsiv, lipsit de orice rezervã lãuntricã, si-a închipuit cã a atins culmea gloriei prin aplicarea sistemului sãu. Înlãntuirea fatalã a faptelor: l-a adus pe prefectul Manciu la ultimul act al tragediei.

Corneliu Zelea Codreanu a fost în legitimã apãrare.
Rãspunderea mortii prefectului Manciu o are acela în primul rând, care l-a pus si l-a sustinut în fruntea politiei: Ministrul Justitiei G. G. Mârzescu.
Rãspunderea o are presa jidãneascã si toti acei care l-au îndemnat si l-au încurajat, felicitându-l sã-si aplice sistemul fatal."

GREVA FOAMEI

Cu vreo 10 zile înainte de Crãciun, Mota, Gârneatã, Tudose si Radu Mironovici au declarat greva foamei si a setei, fiind arestati de 60 de zile, fãrã sã aibã nici o vinã. Ei spuneau: ori eliberarea, ori moartea. Încercarea diferitelor autoritãti de a vorbi cu ei dãdea gres, deoarece se baricadaserã în camera lor, nemailãsând pe nimeni sã intre.

Tinerii acestia deveniserã încã de mult o icoanã a întregii studentimi române. Un simbol. Când s-a auzit afarã de greva lor, studentii si lumea au înteles gravitatea faptului, cunoscându-le puterea de hotãrâre. Sã moarã acesti tineri între zidurile Galatei ? Spiritele lor erau atât de agitate la Iasi si la Cluj, încât ar fi urmat o rãzbunare în masã asupra acelora pe care multimea i-ar fi crezut vinovati. Nu numai studentii, dar oameni bãtrâni si cu situatie în societate strigau în gura mare: Dacã acesti copii mor acolo cu totii, tragem cu revolverele. Guvernul a început sã simtã cã se aflã în fata unei hotãrâri si a unei încordãri generale; cã natia aceasta a început sã aibã vointa si demnitatea ei.

Tatãl meu a lansat atunci în Iasi un manifest din care extrag:

CHEMARE

Frati Români,

„Studentii: Ion I. Mota, Ilie Gârneatã, Tudose Popescu si Radu Mironovici, mentinuti de douã luni în închisoarea Galata, au declarat marti, la ora 1 p.m., greva foamei si a setei.

Au luat aceastã grea hotãrâre fiindcã sunt cu totul nevinovati, fiindcã tot nevinovati au stat în temnita de la Vãcãresti si fiindcã au vãzut cã anumiti oameni politici, voiesc prin temnitã nedreaptã sã le ruineze încetul cu încetul sãnãtatea si viata.

Pe acesti tineri eroi, floarea cea mai aleasã a viitorului tãrii, Dumnezeu i-a înzestrat între altele cu o vointã de otel. Deci, hotãrârea lor de a muri prin foame si sete – spre a protesta contra nedreptãtii ce li se face si contra robiei neamului nostru de cãtre jidani prin mijlocirea anumitor politicieni – nu este o glumã, ci o gravã hotãrâre.

ORI ELIBERARE, ORI MOARTE!

Frati Români,

Vom astepta oare sã vedem peste 2-3 zile trecând în patru sicrie trupurile acestor eroi? Bãtrâni si tineri, gânditi-vã: în cele patru cosciuguri nu ar fi trupurile celor patru studenti, ci în ele ar fi trupurile propriilor vostri copii.

Datoria noastrã a tuturora este sã luãm grabnice mãsuri de protestare contra acestui guvern si prin protestare legalã si pasnicã, dar energicã si neînfrântã, sã oprim nelegiuirea, sã oprim asasinare copiilor nostri."

În sãrbãtorile Crãciunului, dupã unsprezece zile de grevã a foamei si a setei, ei au fost eliberati. Erau însã asa de slãbiti, încât au fost scosi din închisoare pe targã si dusi la spital. Unii iesiserã dintr-o grea închisoare, de abia de câteva luni, iar Mota numai de o lunã, dupã un an de închisoare nedreaptã, asa încât puterile lor erau sleite.

Urmãrile acestei greve le mai suportã unii dintre ei si astãzi, dupã zece ani, iar bietul Tudose le-a dus cu el în mormânt.

SINGUR LA GALATA

În aceeasi celulã umedã si întunecoasã, stând pe marginea tare a patului cu bratele la piept si cu capul aplecat de greutatea gândurilor, trece timpul minut dupã minut. E grozavã singurãtatea! Cu pãrere de rãu mã gândesc la acele versuri:

„Gaudeamus igitur
Juvenes dum sumus."

Sã ne bucurãm asadar, cât suntem tineri! Versuri care au încãlzit, au bucurat, au încununat cu cununa veseliei tineretea tuturor generatiilor de studenti. Este un drept al tineretii de a se veseli, de a petrece, mai înainte de a fi sosit vârsta care începe sã apese sub greutãti si griji, tot mai multe si tot mai mari, viata omului.

Mie nu mi s-a acordat acest drept. N-am avut timp când sã petrec. Viata universitarã, în timpul cãreia toti petrec si cântã, am terminat-o. Nici nu stiu când a trecut. Peste tineretea mea au nãvãlit, mai înainte de vreme, grijile, greutãtile si loviturile si mi-au sfârtecat-o. Ce mi-a mai rãmas din ea, mi-o macinã acesti patru pereti posomorâti si reci. Acum mi-a fost luat si soarele. Sunt atâtea sãptãmâ ni de când stau în întunericul acesta si nu mã pot bucura de soare decât o orã pe zi.

Genunchii îmi sunt înghetati tot timpul. Simt cum urcã rãceala din cimentul de jos, în sus, prin oase.

Ceasurile trec greu. Greu de tot. La 12 si seara iau câteva îmbucãturi. Nu pot mai mult. Noaptea începe adevãratul chin: nu pot adormi decât pe la orele 2-3. Afarã viscoleste. Aici pe vârful dealului viscolul e mai puternic. Prin crãpãturile usii, vântul împinge zãpada, care devine tot mai groasã, ocupându-mi un sfert di n suprafata celulei. Spre dimineatã gãsesc totdeauna un strat destul de gros. Tãcerea apãsãtoare a noptii nu este întretãiatã decât de cântecul cucuvelelor, care locuiesc prin turnurile bisericii si din timp în timp, de glasul santinelelor care ne pãzesc, strigând cât pot:

„– Numãrul unu!
– Bine.
–Numãrul doi!
– Bine."

Stau asa, mã întreb, mã frãmânt si nu pot dezlega: o lunã? Douã? Un an, doi? Cât! O viatã? Toatã viata cât o mai am? Da. Mandatul de arestare îmi prevesteste muncã silnicã pe toatã viata. Se va judeca procesul? Desigur; dar e un proces greu. În contra mea sunt coalizate trei forte:

Guvernul care va cãuta sã dea un exemplu prin pedepsirea mea, mai ales cã e primul caz în România, când cineva se aseazã cu revolverul în mânã în fata zbirului, ce vine sã-i calce în picioare demnitatea, sã-i jigneascã onoarea si sã-i sfâsie, în numele autoritãtii de stat, carnea de pe el. Puterea jidãneascã din tarã care va face tot posibilul sã nu mã scape din mâini. Puterea jidãneascã din strãinãtate, cu banii, cu împrumuturile, cu presiunile ei.

Toate aceste trei forte sunt interesate în a mã face sã nu mai ies de aici. În contra lor se ridicã studentimea si miscarea nationalã româneascã. Cine va învinge? Îmi dau seama cã procesul meu este mai mult un proces de forte. Oricâtã dreptate as avea, dacã fortele adverse vor fi numai cu un dram mai puternice decât ale noastre, nu vor pregeta nici un moment de a mã nimici. Sunt atâtia ani de când mã asteaptã, sã mã prindã, pentru cã le-am stat de-a curmezisul în toate p lanurile lor. Îsi vor pune toate puterile ca sã nu le scap.

Acasã, mama mea, an dupã an, la auzul atâtor îngrozitoare vesti pentru ea, cu casa cãlcatã noaptea de procurori si perchezitionatã de comisari brutali, primea în inimã, loviturã dupã loviturã.

Cu gândul la soarta asa de tristã a vietii mele, mi-a trimis Acatistul Maicii Domnului, cu îndemnul ca sã-l citesc la ora douãsprezece noaptea, timp de 42 de nopti în sir. L-am citit regulat si în mãsurã ce numãrul noptilor se mãrea, pare cã ai nostri creste au în puteri, adversarii se retrãgeau si primejdiile dispãreau.

MUTAREA PROCESULUI LA FOCSANI

În ianuarie, mi s-a adus la cunostintã cã procesul a fost strãmutat din oficiula Focsani.

Focsanii erau cea mai puternicã citadelã liberalã din tarã. Din acel oras erau trei ministri în guvern: G-ral Vãtoianu, N. N. Sãveanu si Chirculescu. Era singurul loc din tarã unde miscarea nationalã nu prinsese. Încercãrile noastre de a face ceva dãduserã gres. Acolo nu aveam pe nimeni. Era doar D-na Tita Pavelescu, o veche nationalistã, cu foaia **„Santinela"**, care semãna în pustiu. Studentii de la Iasi, auzind despre aceastã mutare, au rãmas foarte îngrijorati.

Echipe nenumãrate, la plecarea fiecãrui tren, asteptau în gãrile de pe lângã Iasi ca sã mã însoteascã pânã la Focsani, deoarece se zvonise cã paznicii mei ar cãuta sã mã împuste cu ocazia acestei mutãri, sub pretextul de a fi vrut sã fug de sub escortã.

Dupã aproape douã sãptãmâni de asteptare, într-o searã, a venit Botez, Seful Sigurantei, cu câtiva agenti si m-au ridicat. Am plecat într-o masinã escortatã de o alta. Am fost scos din Iasi pe la bariera Pãcurari si dus în gara Cucuteni. Acolo, am gãsit o echipã de studenti, iar cu trenul care sosea a mai venit încã una. N-am putut sã vorbesc cu nici unul dintre ei. În timp ce politia mã urca în vagonul dubã, ei mi-au fãcut o manifestatie de simpatie. Am mers cu trenul aproape toatã noaptea. Mã apropiam de Focsani cu siguranta osândirii.

În garã mã astepta politia si directorul închisorii care m-au dus si m-au încarcerat.

La început am avut un regim mai sever decât la Iasi. Prefectul de judet, Gavrilescu, care pãrea un om rãu la suflet, fãrã nici un drept – cãci un prefect nu are dreptul sã se amestece în regimul închisorii – voia sã-mi impunã un regim aspru. El a fost si în celula mea, unde am avut împreunã o discutie nu tocmai plãcutã.

Minunea, la care nu mã asteptam nici eu si mai ales la care nu se asteptau cei ce mã aduseserã acolo, a fost cã, a treia zi dupã ce sosisem, întreaga populatie, fãrã deosebire de partid politic si cu toate încercãrile autoritãtilor de a mi-o face ostilã, trecuse spontan de partea mea.

Pe oamenii politici liberali nu-i pãrãsiserã numai partizanii, ci si membrii familiei. Asa de exemplu, d-rele Chirculescu, eleve în cursul superior al liceului, mi-au trimis mâncare si mi-au cusut, împreunã cu alte fete, o cãmasã nationalã. Am auzit chiar cã refuzau sã stea cu tatãl lor la masã.

Atunci l-am cunoscut pe generalul dr. Macridescu, cea mai venerabilã figurã a Focsanilor, pe Hristache Solomon, proprietar nu prea bogat, dar un om de o mare autoritate moralã, în fata cãruia se descopereau si dusmanii, pe d-nii Georgicã Niculescu, colonel Blezu care prin fetita lui, Fluturas, îmi trimitea de mâncare, Vasilache, Stefan si Nicusor Graur, familiile Olteanu, Ciudin, Montanu, Son, Maior Cristopol, Caras, Guritã, Stefãniu, Nicolau, Tudoroncescu etc. Toti acestia si altii m-au îngrijit mai mult decât pãrinteste. Totusi sãnãtatea nu-mi era dintre cele mai bune. Mã dureau rinichii, pieptul si genunchii.

Procesul a fost fixat pentru ziua de 14 martie 1925.

În vederea lui, toate centrele universitare si chiar în celelalte orase, au început sã se tipãreascã mii de manifeste. La Cluj, Cãpitanul Beleutã a tipãrit si rãspândit în tarã zeci de mii de manifeste. Casa lui, deschisã zi si noapte luptãtorilor nationalisti, se transformase într-un adevãrat cartier general. La Orãstie, la pãrintele Mota, se tipãriserã zeci de mii de brosuri cu poezii populare si sute de mii de manifeste. Tot aici, camarazii mi-au tipãrit niste scrisori pe care eu le fãcusem în închisoarea Vãcãresti. Ele au apãrut în brosurã sub titlul: ***„Scrisori studentesti din închisoare"***

Guvernul a tipãrit manifeste contrarii si brosuri, rãspândindu-le din abundentã. Ele însã n-au avut nici un efect, deoarece valul miscãrii nationale se ridica impunãtor si irezistibil.Cu douã zile înainte de data procesului, încep sã soseascã sute de oameni din toatã tara si studenti de la toate universitãtile. Numai de la Iasi au venit peste trei sute, ocupând un tren întreg.

Pe mine m-au luat autoritãtile cu o trãsurã si m-au dus la Teatrul National, unde urma sã se judece procesul. Din ordin însã, acesta s-a amânat, dupã ce juratii fuseserã trasi la sorti. Am fost condus din nou la închisoare. Afarã însã, amânarea nejustificatã a procesului a produs o indignare generalã, care s-a transformat într-o enormã manifestatie de stradã. Ea a durat toatã dupã amiaza pânã noaptea târziu.

Încercãrile armatei de a potoli spiritele au fost zadarnice. Manifestatia a fost îndreptatã împotriva jidanilor si a guvernului. Jidanii si-au dat atunci seama cã toate presiunile lor în acest proces se întorc si se vor întoarce împotriva lor. Aceastã manifestatie a fost de o importantã covârsitoare pentru soarta procesului. Ea a scos jidãnimea din luptã. Aceasta,

dându-si seama cã o condamnare ar putea aveaurmãri dezastruoase pentru ea, dacã nu s-a retras întru totul, în orice caz, a exercitat o presiune mai slabã asupra autoritãtilor.

Între timp, mi-au venit sugestii de a face cerere de punere î n libertate si asigurãri cã voi fi eliberat. Am refuzat.

Au venit sãrbãtorile Pastilor. Eu am sãrbãtorit Învierea singur, în celula mea si când clopotele au început sã sune la toate bisericile, m-am asezat în genunchi si m-am rugat, pentru mine si pentru logodnica mea, pentru mama mea si pentru cei de acasã, pentru sufletele celor morti si pentru cei ce luptã afarã – ca Dumnezeu sã-i binecuvânteze, sã le dea tãrie si sã-i poarte biruitori pe deasupra vrãjmasilor.

LA TURNU SEVERIN

Într-o noapte, pe la ora douã, m-am trezit pe când cineva umbla sã deschidã lacãtul. Veniserã autoritãtile sã mã ia, cãci pe neasteptate, procesul meu se mutase, prin interventia guvernului, la Turnu Severin, în cealaltã extremã a României. Mi-am strâns în grabã putinele lucruripe care le aveam si apoi, înconjurat de o gardã, am fost pus într-o trãsurã si dus la marginea orasului Focsani, lângã o linie de cale feratã. Dupã putin timp, în fata noastrã s-a oprit un tren si am fost urcat în vagonul dubã.

Astfel am pãrãsit acest oras care la un moment dat si-a ridicat vijelios fruntea în fata presiunilor uriase ce se fãceau si ai cãrui oameni si-au rupt toate legãturile fie cu partidele, fie chiar cu familiile, pentru a apãrea într-o superbã si nezdruncinatã unanimitate de simtire.

Pe drum mã gândeam: oare ce lume va fi la Turnu Severin? Nu fusesem niciodatã în acest oras. Nu cunosteam pe nimeni.

Prin gãri auzeam lume vorbind, râzând, scoborând sau urcând, dar nu puteam vedea nimic, cãci vagonul meu nu avea geamuri. Doi centimetri de perete mã despãrteau de tot restul lumii, de libertate. Poate printre cei ce se plimbau prin aceste gãri vor fi si multi cunoscuti sau prieteni de ai mei. Dar ei nu stiu cã eu sunt aici.

Fiecare merge undeva. Numai eu nu stiu unde. Toti umblã usor si sprinten, dar eu duc în suflet, mai grea decât un pietroi de moarã, povara grijilor acestui imens necunoscut care îmi stã în fatã. Voi fi condamnat pe viatã? Pe mai putin? Voi mai iesi dintre zidurile urâte si negre ale închisorii sau soarta îmi va fi sã moraici? Îmi dau seama bine cã procesul nu mai e o problemã de dreptate; este o problemã de fortã; care dintre aceste douã forte va fi mai tare, aceea va avea dreptate. Va fi mai tare curentul nostru sau presiunea iudeo-guvernamentalã? Dar nu se poate. Cineva avea dreptate, acela va fi mai tare si va putea deci câstiga si dreptatea sa prin fortã.

Si cu cât trenul mergea, simteam dureri în suflet. Sufletul pare cã-mi era legat de fiecare piatrã din Moldova si cu cât mã depãrtam de ea, simteam cã se rupea ceva din el.

Am mers asa toatã ziua singur, închis într-un vagon întreg. Spre searã am ajuns într-o statie, mi se pare, Balota. Un ofiter de jandarmi a intrat înãuntru însotit de agenti si m-a invitat sã mã dau jos. M-au dus apoi în dosul gãrii, ma-u urcat într-o masinã si au pornit cu mine. Mi s-au pãrut oameni foarte de treabã. Încercau sã prindã o discutie cu mine, sã glumeascã, dar, dus de alte gânduri si nevoi, nu-mi venea sã vorbesc. Le rãspundeam cu bunãvointã, dar scurt.

Am intrat în Turnu Severin. Am trecut pe câteva strãzi si am simtit o adevãratã bucurie pentru suflet si desfãtare pentru ochi, vãzând oamenii cum se plimbã pe stradã.

Ne-am oprit la poarta închisorii. Nu stiu pentru a câta oarã s-au deschis iar portile cu lacãte, ca sã se închidã din nou dupã mine.

Directorul si functionarii m-au primit ca pe un oaspete ales si mi-au dat o camerã bunã, care nu mai era ca pânã acum cu ciment pe jos, ci cu podea de scânduri. Si aici, arestatii, ca si în celelalte închisori, s-au apropiat de mine cu dragoste; iar eu i-am ajutat mai târziu, în nesfârsita lor mizerie materialã si moralã.

A doua zi, am iesit în curte. Era un lor de unde se vede în stradã. Pe la ora 12, am vãzut masati în fata închisorii peste 200 de copii mici, între 6 si 7 ani care, când m-au vãzut trecând, au început sã facã semne cu mânutele lor, unii cu batiste iar altii cu sepci. Erau copii din scolile primare, care auziserã cã am ajuns la Turnu Severin si cã mã aflam în închisoare. Acesti copii vor fi de acum, în fiecare zi, nelipsitidin fata închisorii. Mã vor astepta sã trec ca sã-si ridice micutele lor mâini, pentru a-si manifesta simpatie fatã de mine.

Am fost dus la Tribunal, unde presedintele Varlam, un om de o mare bunãtate, s-a purtat foarte frumos cu mine. Mai putin frumos, procurorul Constantinescu, despre care lumea spunea cã si-ar fi luat împreunã cuprefectul Marius Vorvoreanu angajamentul condamnãrii. Eu însã nu credeam. La început au fost mai severi. În dosul acestei severitãti vedeam si ceva rãutate. Dar au fost, încet ul cu încetul, înmuiati de valul de opinie publicã, de entuziasmul care se ridica de la copiii si pânã la bãtrânii orasului. Acum toti simteau româneste si vedeau în lupta noastrã o luptã sfântã pentru viitorul tãrii acesteia. Cunosteau nenorocirile mele si vedeau în gestul meu un gest de rãzvrãtire a sentimentului de demnitate omeneascã, gest pe care orice om liber l-ar fi fãcut.

Oamenii din tara lui Iancu Jianu si a Domnului Tudor, ale cãror pistoale rãsunarã pentru neam si pentru demnitate, în contra umilirii seculare , au înteles usor ceea ce fusese la Iasi.

Nici o argumentare nu i-a mai putut clinti din loc. În zadar strigau procurorii si prefectii. În închisoare am fost înconjurat de dragostea si grija tuturor familiilor din oras, chiar si ale acelora care aveau un rol oficial, cum era acea a primarului Corneliu Rãdulescu,

pentru care am rãmas cu multã admiratie; dar mai ales înconjurat , ca nicãieri în altã parte, de dragostea copiilor si de întelegerea lor pentru suferintele mele. Ei fãcuserã prima m anifestatie pentru mine la Turnu Severin. Îmi amintesc cu duiosie cum copiii mici din mahala, care abia umblau în picioare, vãzând pe cei mai mãrisori cã se adunau regulat, în numãr mare, în fata închisorii si dãdeau din mâini, au început si ei sã vinã înfiecare zi. La orã fixã, îi vedeam cum încep sã se adune din toate pãrtile, ca la un program pe care îl aveau de executat. Toti erau tãcuti si cuminti. Nu se jucau, nu cântau. Se uitau numai, asteptând sã mã vadã trecând prin dreptul unei deschizãturi, pen tru a-mi face semne din mâini si pe urmã plecau acasã. Întelegeau ei cã e ceva trist în aceastã închisoare si bunul lor simt le spunea cã nu e loc pentru râs aici. Într-o zi, au început sã-i alunge jandarmii. A doua zi nu i-am mai vãzut. Se puseserã santinele care i-au oprit de a mai veni.

- CONTINUÃ -

http://www.miscarea.net/p3.html